

Lapset käyttävät
sosiaalista mediaa
eniten sisältöjen lukuun
ja katseluun

Lasten netin käyttö kasvattajan näkökulmasta – houkutukset ja vaarat

Alle teini-ikäiset osaavat
huonosti suojella itseään
netin käytön riskeiltä

Vehmassmäen koulun vanhempainilta
5.4.2016

Anu Wulff

Lapset eivät noudata
nettisivustojen
ikäsuosituksia

Tämä teos, jonka tekijä on Anu Wulff, on lisensoitu
Creative Commons Nimeä-JaaSamoin 4.0 Kansainvälinen
-lisenssillä.

Nettimaailma muuttuu jatkuvasti – sosiaalisen median sovelluksia syntyy ja kuolee

Social Media Landscape 2015

Verkkopalveluissa julkaistua tai säilytettyä tietoa ei voi ikinä pitää 100% varmasti yksityisenä!

FredCavazza.net

Lapsen yksityisyyden suoja digitaalisessa mediassa – Yhteenveto lapsille ja nuorille suunnatun kyselyn tutkimuksista (Lastensuojelun keskusliitto, 2016)

Euroopan ihmisoikeussopimus: Jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta.lapsen kunniaa tai mainetta ei saa laittomasti halventaa.

Lasten ja nuorten (13-17v, n=870) omia näkemyksiä yksityisyyden suojasta sosiaalisessa mediassa (Lastensuojelun keskusliitto, 2016)

- Noin 40 prosentista keskusliiton kyselyyn vastanneista nuorista oli laitettu verkkoon kuvia tai tietoja, joita he eivät sinne halunneet
- Lähes puolet vastaajista arvioi, että aikuiset eivät aina tiedä, miten toimia sosiaalisessa mediassa ja noin 60 % ajatteli, että vanhemmat saattavat ymmärtämättömyyttään julkaista kuvia tai tietoja, joita lapset eivät halua julkaistavan.

Miten teillä kotona toimitaan?

Lasten ja nuorten käyttämiä sovelluksia

Lego-sivuston pelit

Pikkukakkosen pelit

Habbo

goSupermodel

Momio

IRC-galleria

YouTube

Bambuser/Twitch

Facebook

Trivia crack

Ask.fm (anonyymit kysymykset)

Instagram eli IG

WhatsApp

Snapchat

Blogit

Bloggaus v:llä (tubettaminen)

Twitter

Periscope

Pilvipalvelut (Dropbox, Google Drive, OneDrive)

Esimerkkejä vloggaajista (Eetu): <https://www.youtube.com/user/eeddspeaks>

Mmiisas (Miisa): <https://www.youtube.com/user/mmiisas>

Soikkuu (Sonja): <https://www.youtube.com/user/Soikkuu>

Tume (Tume): <https://www.youtube.com/user/MrTume1>

Lasten ja nuorten käyttämiä sovelluksia, ikäraajat

Lego-sivuston pelit

Pikkukakkosen pelit

Habbo, **10v-**

Momio, **alle 18v**

goSupermodel, **alle 18v huoltajan luvalla**

IRC-galleria, **12v-**

YouTube, **13v- (18v)**

Bambuser, Twitch **13v-**

Facebook, **13v-**

Ask.fm, **13v-**

Instagram, **13v-**

WhatsApp, **16v-**

Snapchat, **13v-**

Blogit, ikäraja vaihtelee

Twitter, tarkoitettu yli 13v

Bloggaus videolla, vaihtelee

Periscope, **ei ikärajaa!**, suositus 13v

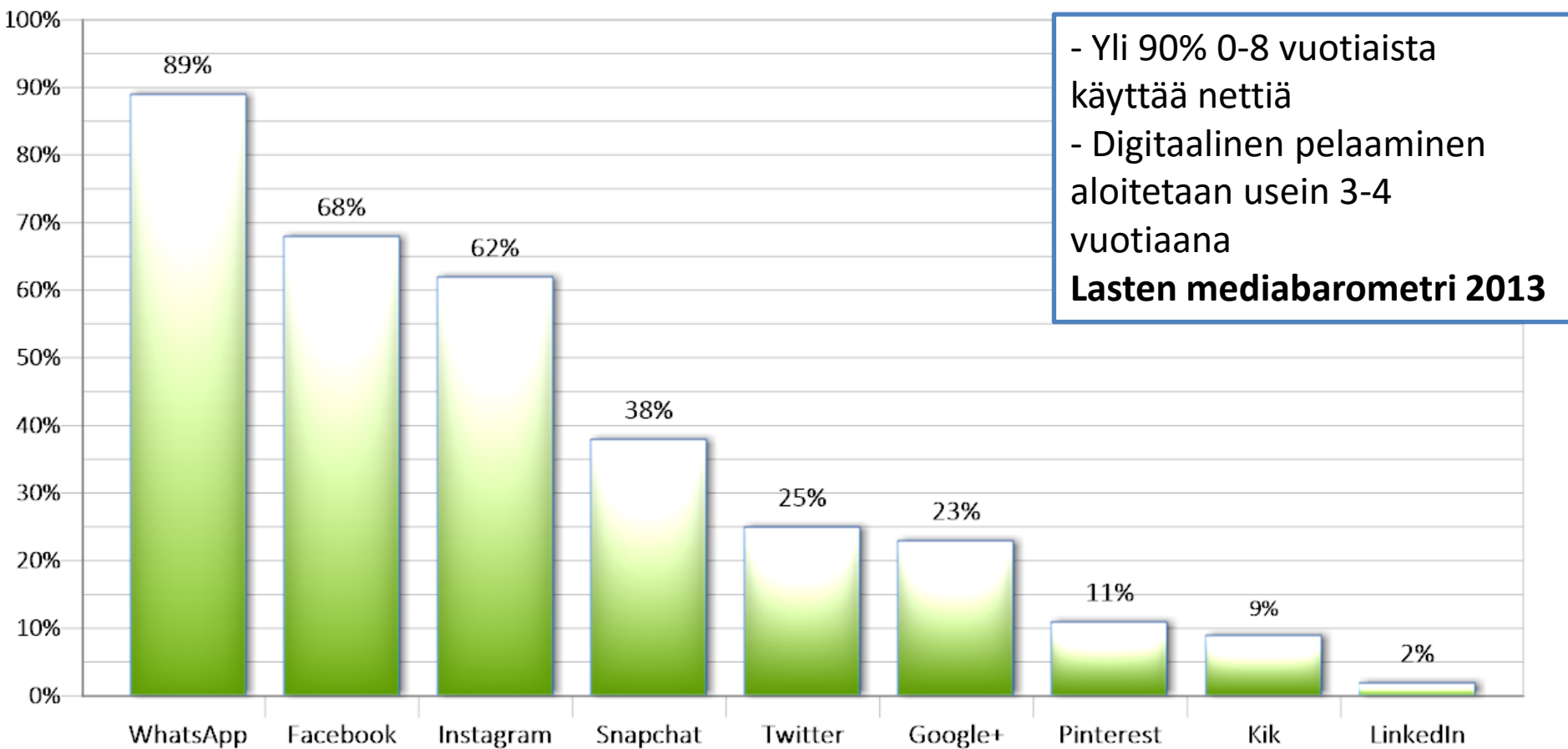
Pilvipalvelut (Dropbox ,13v-, Google Drive ,13v-,

OneDrive + Peda.net, huoltajan suostumus/koulusopimus)

Nettisanoja: <http://urbaanisanakirja.com/>

Facettaa, follata, heruttaa, insta, nuubi, ragettaa, selfie/belfie/helfie/duckface, trolli, wappi, yolo ...

Sosiaalisen median käyttö Suomessa 12-17-vuotiaat*

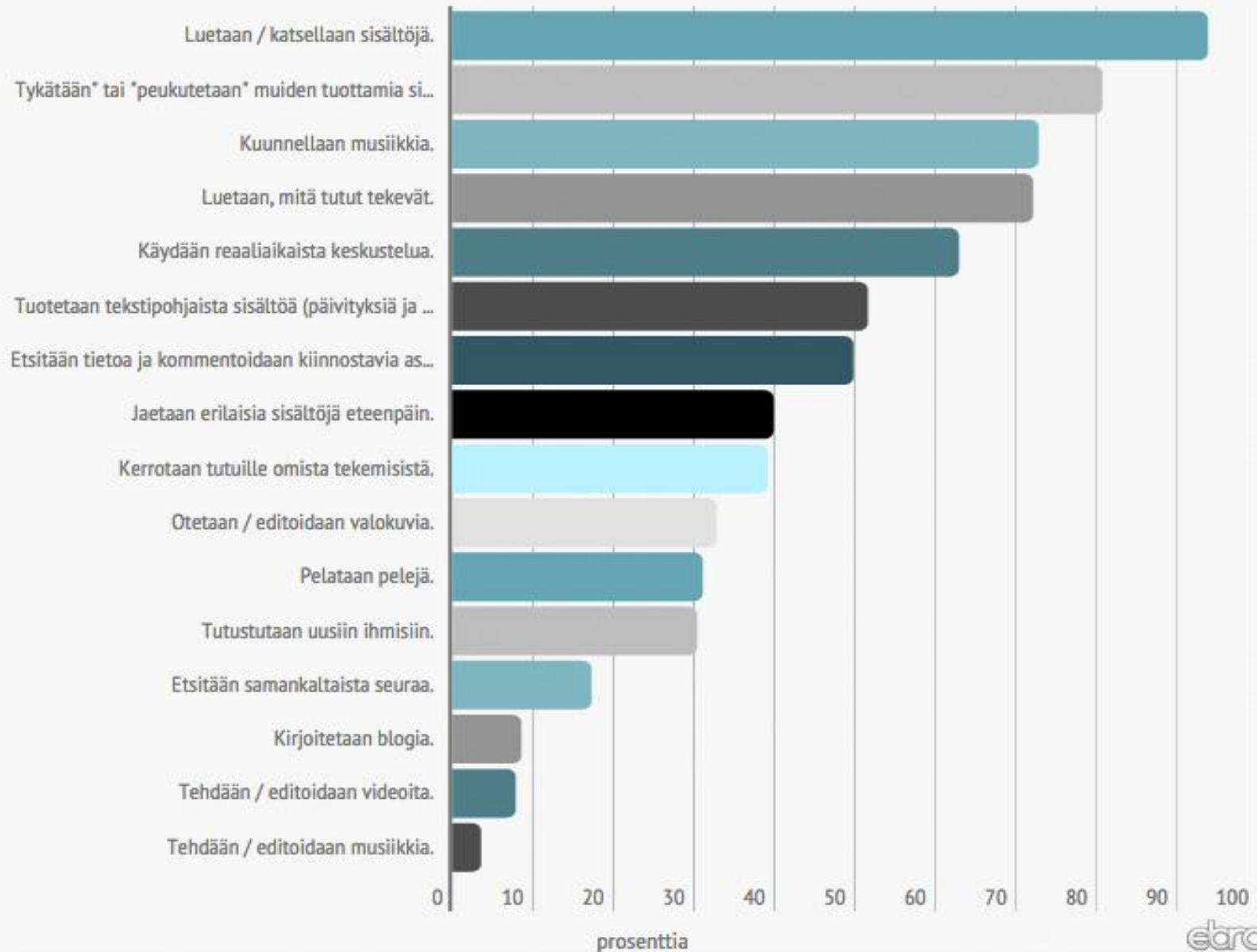
Lähde: Polaris Nordic Digital Music Survey 2015. YouGov, Teosto, Tono, Koda 2015.

(YouGovin webpaneeli 12-65-vuotiaat, N=800 per maa, tiedonkeruu 09/2015)

* 12-17-vuotiaiden osalta näihin tuloksiin tulee suhtautua varauksella pienen otoskoon vuoksi (alle 90 vastaajaa tässä ikävälissä).

Lähde ja lisätietoa: <https://harto.wordpress.com/2015/10/22/sosiaalisen-median-kaytto-suomessa-ruotsissa-norjassa-ja-tanskassa-whatsapp-ja-snapchat-kilpasilla/>

Mitä sosiaalisen median palveluissa tehdään?

ebrand

Lähde ja lisätietoa: <http://www.ebrand.fi/somejanuoret2015/> (kyselytutkimus 13-29v suomalaisille, n=2618, toteutettu 3-4/2015)

TURVALLISUUS JA YKSITYISYYS VERKOSSA – AIKUISEN JA LAPSEN OPAS

Internet mahdollistaa opiskelun, työskentelyn ja yhteydenpidon ajasta, paikasta ja laitteesta riippumatta. Paras tapa suojautua netin haitoilta ja vaaroilta on toimia fiksusti verkossa. Opastathan lasta ja toimit myös itse esimerkkinä!

OLE TARKKANA YKSITYISYYSYDEN KANSSA
Ottaessasi käyttöön palveluita lue käyttö- ja yksityisyys ehdot tarkkaan. Tarkista, miten tietojasi käytetään palvelussa - analysoidaanko esimerkiksi sähköpostien ja tiedostojen sisältöjä mainostarkoituksiin. Jos et pysty rajoittamaan omien tietojesi käyttöä, harkitse vielä palvelun käyttöönottoa. Hyvä tapa pysyä ajan tasalla verkkoturvallisuudesta on seurata Viestintäviraston sivuja: www.viestintavirasto.fi.

TARKISTUSLISTA NETIN TURVALLISEEN KÄYTTÖÖN / AIKUISET

TARKISTUSLISTA NETIN TURVALLISEEN KÄYTTÖÖN / LAPSET

* (Lapset netissä - Puheenvuoroja lasten ja nuorten netin käytöstä ja riskeistä, Mediakasvatusseura 2013)

Vinkejä: peliaikavihko/pelitön perjantai/luvan kysyminen, someton sunnuntai, kännykkäparkki, sovitut sivustot, rangaistus/palkitseminen, tekniset estot

Momio – avatarpohjainen virtuaalimaailma (chat, vaatteet, youtube ym.) – alle 18-vuotiaille! <http://www.momio.me/>

Kavereita voi etsiä
esim. koulunsa
perusteella

Tanskalainen peli, jossa
turvallisuusnäkökohdat
huomioitu hyvin

Ei kirjauduta omalla
nimellä, ei vaadi
sähköpostiosoitetta

Samantyyppinen tyttöjen peli:
<http://fi.gosupermodel.com/>

Momio – avatarpohjainen virtuaalimaailma - vaatekaappi

Papukaijojen kuvaruudulla kantamia timantteja klikkaamalla saa timantteja lisää

Timanteilla saa ostettua lisää vaatteita

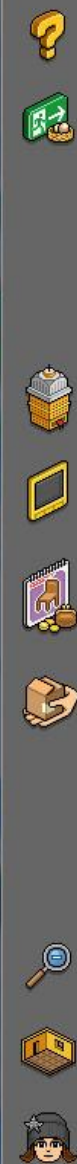
Momioon voi jakaa YouTubesta videoita

Kavereiden kanssa voi chattailla

<http://www.momio.me/>

Habbo– avatarpohjainen virtuaalihuone (habbo-kolikot käytössä)

http://www.habbo.fi/client

nellietyy: Bäk

Nahkabanja: velkam.

jasu6969: jaja olisitko ystävällinen ja tukkisit leipäläpäs jollaki 8C

jaja-mega60: Oikeesti

jaja-mega60: oikeesti

jaja-mega60: Oikeesti

jaja-mega60: Oikeesti

juho30: all dance

jaja-mega60: Jes

jaja-mega60: :J

jaja-mega60: Jihui

Liity HC	0 kolikkoo	Uutiset
Vaihda asua	Huoneet	Efektit
Valitse tanssi	Vilkuta	Asetukset

Moi

Iso esiintymislava

YouTube – noin 2 milj. kk-käyttäjää Suomessa - tubettaminen suosittua

(Lähde: <https://www.youtube.com/watch?v=RhJwJXfeSEk>)

The screenshot shows a YouTube video player interface. The video is titled "KE: Ajatuksia nuorten päihteiden käytöstä" (KE: Thoughts on the use of drugs among young people) by the channel "eeddspeaks". The video has 90,465 views and 2,951 likes. The video description includes the text "Julkaistu 4.9.2013" (Published 4.9.2013) and "It's not cool man. Miten saada kalja p... letko 15 ja vedät viikottaiset perseet, miksi?". A red arrow points to the "Tee ilmoitus" (Report) button in the video description area. The video player shows a man with a beard and red hair wearing a green shirt, speaking. The video progress bar is at 0:00 / 10:40. The YouTube logo and search bar are visible at the top. On the right side, there are several recommended videos, including "Tutustu Alpron Mantelijuomaan.", "Maistellaan BRAIN E...", "25K tilaajaspessu: S...", "KE: Väkivaltapelien ihmisiin?", "oon MILJONÄÄRI!!", "KE: Ulkonäköpaineet", "CS:GO peli humalai kanssa :D", and "KE: Pakkoruotsista".

WhatsApp – viestintää puhelimella, myös ryhmätoiminto

The image shows the WhatsApp website interface in Finnish. At the top, there is a navigation bar with links for 'Etusivu', 'Lataa', 'UKK', 'Blogi', and 'Ota yhteyttä'. The main content area features a large smartphone displaying a chat conversation with a group named 'Whitman's Chat'. The chat messages include a suggestion for an adventure, a location link for Angel Island, and a mention of segway tours. Below the chat, there is a green button labeled 'Lataa WhatsApp'. Further down, three images illustrate features: 'Ryhmäkeskustelut' (Group chats), 'Lähetä kuvia ja videoita' (Send photos and videos), and 'Jaa sijainteja' (Share locations). At the bottom, five mobile phone icons represent supported operating systems: iPhone, BlackBerry, Nokia S40, Symbian, and Windows Phone. The text 'Saatavilla Androidille' is visible at the bottom left.

Käyttö yleisintä parhaiden kaverien, harrastusryhmän, perheen tai koululuokan kesken

Keskustele lapsen kanssa, onko viestit tarkistettava heti, tunneittain, päivittäin vai vain silloin kun ei ole muuta kiireellisempää?

Lähde: <https://www.whatsapp.com/?l=fi>

WhatsApp – viestittelynäkymä

Yläreunasta näkee kellonajan milloin vastaanottaja on viimeksi käynyt Whatsappissa

Tekstiä, hymiöitä ja kuvia

Yli 2 miljoonaa käyttäjää Suomessa

Mikrofonin kuvaa klikkaamalla voi lähettää ääniviestin

Liitetiedostona (klemmari) kuvia, luurin kuvasta puhelu, hymiö-kuvakkeesta hymiöitä. Kolmen pisteen takaa voi esim. lisätä näyttöön taustakuvan tai mykistää vastapuolen tietyksi ajaksi.

Facebookin avulla pidät yhteyttä elämäsi ihmisiin ja jaat tietoja heidän kanssaan.

Rekisteröidy

Se on ilmaista, ja kaikki voivat liittyä.

Etunimi:

Sukunimi:

Sähköpostiosoite:

Uusi salasana:

Minä olen:

Valitse sukupuoli:

Syntymäaika:

Päivä:

Kuukausi:

Vuosi:

Miksi minun pitää antaa nämä tiedot?

Luo sivu julkaisulle, yhteisölle tai yritykselle.

(e) Deutsch Italiano العربية हिन्दी 中文(简体) >>

Tietoja Mainostaminen Kehittäjät Työpaikat Käyttöehdot Blogi Widgetit ■ Etsi kavereita Yksityisyys Mobile Ohje

Yhteisöalusta Facebook – kaverikanava (13 v-)

Lex Hymy (1974) – Yksityiselämää koskevan (loukkaavan) tiedon levittäminen kiellettyä – Hienotunteisuus ja tyyliä valttia

www.facebook.com

Instagram IG – kuvia, videoita ja kommentteja/tykkäyksiä (13v -)

Instagram

#=hashtag=aihetunniste

rebeccasoderom, adioutsider, pedro_pecanha and 41.5k othe...

natgeo Two years after #hurricanesandy violently hit the New York/New Jersey coast, #rebuilding #jerseystrong in #oceanbeach #newjersey out of the rubble left behind from the massive #superstorm on October 29, 2012 @edkashi #iphoneonly #climatechange #photojournalism #documentary

112 more comments

marioigic Beautiful shot

onlypinoy I'm the 21K lol

syafithriwaluyo @dinkirana3004

Write a comment...

Ilmianna sopimaton

Voit valita asetuksista yksityiset julkaisut ja näyttää kuvat vain kutsun pyytäneille

iPad 11.59 52 %

kaijamarita 15h

arongas, virtuaalianu, marcuz_65, jonnnato, wilmaavvv, karjamari

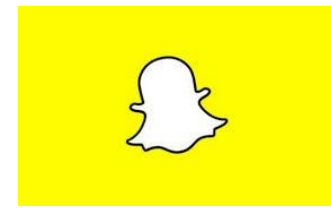
kaijamarita Mualiman hauskin Ismo Leikola Las Vegasista suoraan Nurmekseen

Tykkäty Kommento

Home Star Instagram Messages Activity

Lähteet: <http://instagram.com/natgeo> ja <http://instagram.com/kaijamarita>

Snapchat – snäppäily, 13v-

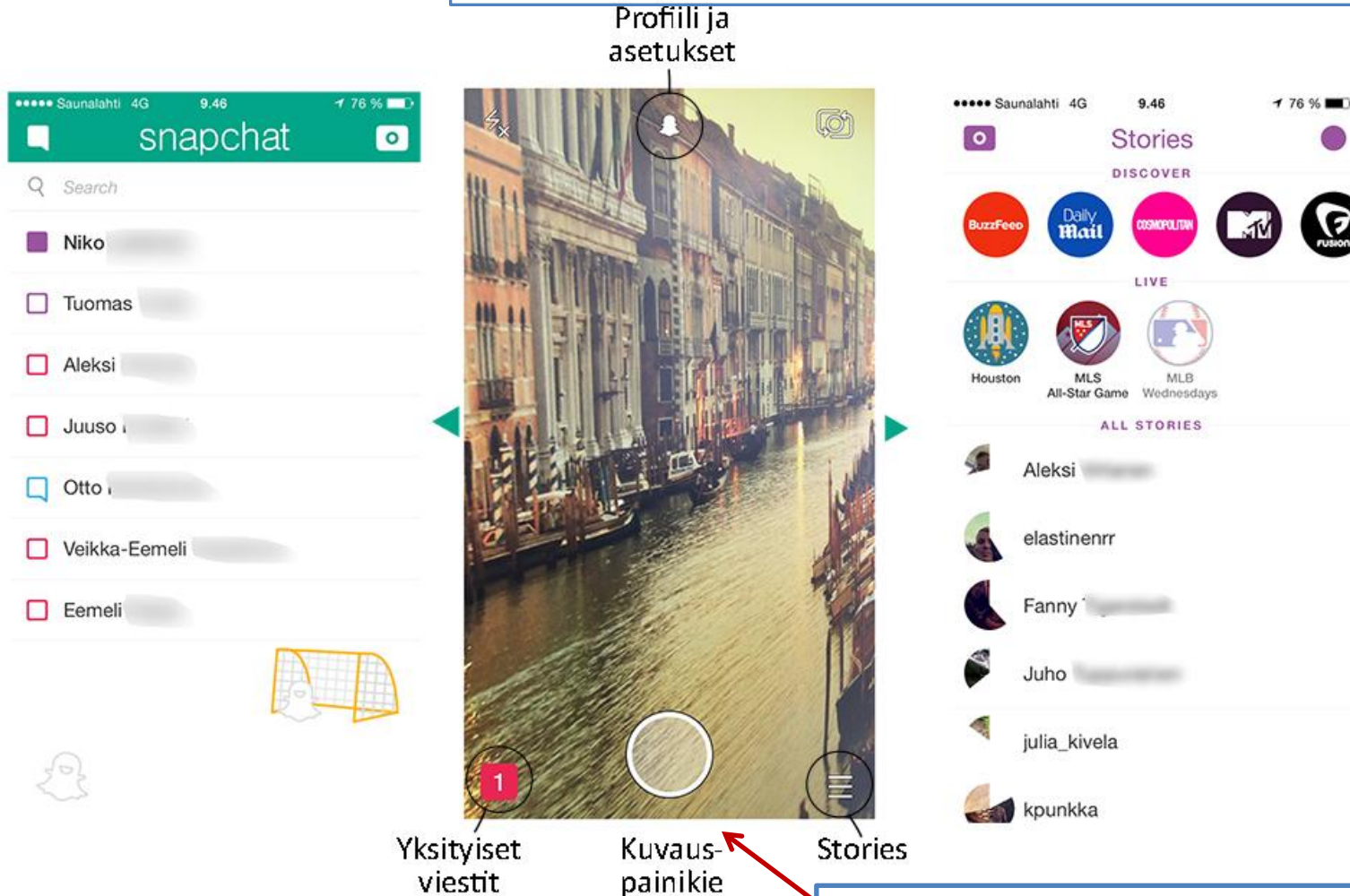
Snapchat (2011) on ilmainen palvelu, jonka avulla voi lähettää (tekstitettyjä) valokuvia ja lyhyitä videoita verkkoon. Sisällöt häviävät (ainakin teoriassa, tietoturva kyseenalainen) joko heti katsomisen jälkeen (1-10 s) tai 24 tunnin jälkeen (julkiset "stories").

Snapchat ladataan mobiililaitteeseen, jonka jälkeen luodaan oma käyttäjätunnus ja sivu. Amerikkalaisista 13-34 –vuotiaista yli 60% käyttää Snapchattiä.

Lähde: www.snapchat.com

Snapchat

Snapchat on sosiaalisen median nouseva sovellus

Lyhyellä painalluksella tulee kuva ja pitkään painamalla ottaa videota

Kuvan lähde: <http://www.digimarkkinointi.fi/blogi/snapchatin-perusteet-yritykselle>

Vinkkejä: <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/03/22/nain-otat-snapchatin-haltuun-tai-ainakin-tiedat-mita-lapsesi-snappailee>

Periscope – ei ikärajaa

Periscope on 2015 perustettu palvelu, jonka avulla voi lähettää suorana videoita verkkoon ja samalla kommentoida videota. Twitter omistaa.

Periscope ladataan mobiililaitteeseen
→ luodaan oma käyttäjätunnus ja sivu.

Oppilaiden koulutunnilla kuvaamat Periscope-videot hyvin todennäköisesti rikkovat Suomen lakia, jos niiden kuvaamiseen ja levittämiseen netissä ei ole saatu etukäteen lupaa kaikilta videolähetyksissä esiintyviltä.

Kuva: www.periscope.com

Vinkkejä ja alempi kuva: <https://harto.wordpress.com/2015/12/05/periscope-luokahuoneessa-opetuksen-julkisuus-vs-yksityisyys-ja-tekijanoikeudet/>

Netiketti (mm. www.internetopas.com/netiketti)

Yleistä

- Kunnioita muita, ole kohtelias (anonyymit loukkaavat kommentit=kiusa)
- Älä kiusaa, häiriköi tai huijaa toisia käyttäjiä
- Kunnioita tekijänoikeuksia, älä levitä henk.koht. tietoja tai juoruja!

Yksityisyys

- Nimimerkki suojaa yksityisyyttä, erityisesti lapsilla
- Salasanan tarkoitus on estää, että toinen ei voi esiintyä sinuna
- Yhteys- ja muiden henkilötietojen luovuttamisessa kannattaa olla varovainen, jos mahdollista pidä profiilisi yksityisenä
- Palveluihin ei useinkaan kannata antaa enempää kuin pakolliset tiedot!

Netin viisi salaisuutta

- **Oikea nimi, ikä, osoite, puhelinnumero ja salasana**

Käytä vahvoja salasanoja – eri salasana eri palveluissa

- Isoja ja pieniä kirjaimia, numeroita, erikoismerkkejä

(Kännykkä)kiusaaminen

Hei opettajat ja vanhemmat,

kiusaamista tapahtuu edelleen välitunnilla tönimisen, haukkumisen ja rajun väkivallan muodossa, mutta sitä tapahtuu myös lastenne kännyköissä.

Whatsapp-ryhmästä ulosjättäminen voi olla kiusaamista, saati nimittely, pollien luominen tai kaveripyynnön hylkääminen.

Ulkonäkökeskeinen kulttuurimme kärjistyy tykkäyksien muodossa.

Kiusaaminen tapahtuu lastemme kännyköissä yöllä ja päivällä, samalla kun katsomme yhdessä telkkaria tai ajamme mökille.

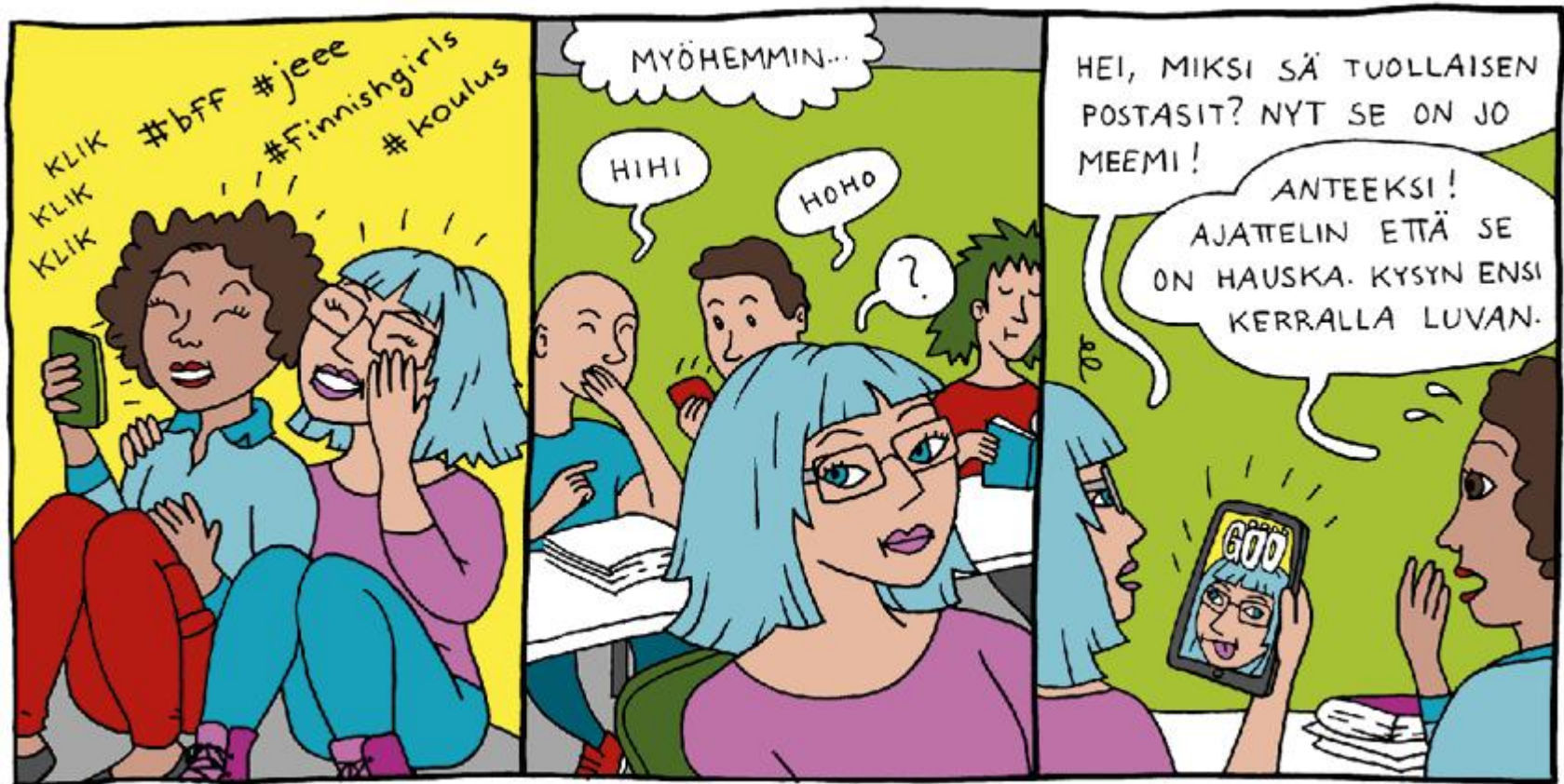
Kiusaaja voi olla sinun lapsesi. Kiusattu voi olla sinun lapsesi.

Virtuaalikiusaaminen on totta.

Kuva: Yle / Anni Alatalo & stock.xchng / Billy Alexander

Lähde: <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2014/10/28/heratys-aikuiset-whatsapit-ja-somehommelit-ovat-lastemme-todellisuus>

Nettikiusaaminen – usein kuvien kautta tapahtuvaa

Lähde: Lastensuojelun keskusliitto 2016, kysely lapsille ja nuorille

<https://indd.adobe.com/view/38d6cd24-f0e5-4496-8f15-8380c341fbca>

Nettikiusaaminen – hae apua – ilmoita laittomuuksista

1. Älä vastaa kiusaamisviesteihin
2. Mykistä kiusaaja
3. Kerro asiasta kaverille, opettajalle, vanhemmille tai sivuston ylläpitäjälle. **Kuopion nettipoliisi: minna.lindroos@poliisi.fi**

Lapsen yksityisyyttä on kunnioitettava kiusaamistilanteissa. Ei tietoja julkisuuteen

4. Tallenna ja printtaa viesti/kuva todistusaineistoksi (PC:llä PrtScr → liitä kopio vaikka Wordiin/Paintiin, Samsung ja iPhone: valikkopainike + virtapainike, Lumia: virtapainike + äänenvoimakkuuden lisäspainike)

Omien kuvien jakaminen verkossa voi johtaa kiusaamiseen. Joku on voinut ehtiä tallentaa kuvasi, vaikka poistaisit sen myöhemmin itse. Jaa siis harkiten!

Lapselle kannattaa opettaa, että toisen valokuvaa ei saa laittaa nettiin ilman lupaa!

Ilmoita laittomasta aineistosta

Voit ilmoittaa laittomasta aineistosta Nettivihje-sivulla:

Nuorelle apua netistä: <http://www.mll.fi/nuortennetti/> ja http://www.mll.fi/nuortennetti/mina_ja_media/nettikiusaaminen/

Nettikiusaamisen erilaisia seuraamuksia kiusaajalle

- Jos asia ei ratkea koululla/huoltajien avulla kaupunki tarjoaa Pohjois-Savon sovittelutoimiston apua (maksutonta). Vasta viime kädessä kiusaaminen menee poliisiasiaksi.
- **Seuraamuksena voi olla kunnianloukkaus (jopa tuhansia euroja kuluja) tai törkeä kunnianloukkaus: sakkoa tai vankeutta enintään 6kk-2v. Plus oikeudenkäyntikulut!**
- Vanhemmat voivat tehdä kiusaajasta rikosilmoituksen, jolloin asiasta voi jäädä jälki sakko- tai rikosrekisteriin. HUOM! Myös henkinen väkivalta voi määrästä, kestosta ja julkisuudesta riippuen täyttää rikoksen tuntomerkit.
- Kiusatun vanhemmat tekevät usein myös kiusaajasta lastensuojeluilmoituksen, jolloin sosiaalityöntekijä tutkii asian.
- **Vahingonkorvausvastuu koskee myös alaikäisiä**, jos esim. uhri joutuu pitkäaikaiseen terapiaan voivat hoitokulut tulla kiusaajan maksettavaksi siinä vaiheessa kun nuori alkaa saada palkkatuloja.

Pelipakkausten merkinnät

Luokitus ei kerro pelin vaikeudesta tai sen pelaamiseen tarvittavista taidoista.

PEGI 3

Tämän luokituksen mukaisten pelien sisällön katsotaan soveltuvan kaikenikäisille. Väkivaltaa voi esiintyä vähän komiikan yhteydessä (esimerkiksi Väiski Vemmelsäären tai Tomin ja Jerry'n kaltaisten piirroshahmojen käyttämä väkivalta). Lapsi ei saa pystyä yhdistämään piirroshahmoa elävään henkilöön, vaan pelin on oltava täysin kuvitteellinen. Peli ei saa sisältää mitään ääniä tai kuvia, jotka saattavat herättää pelkoa tai kauhua nuorissa lapsissa. Pelissä ei saa käyttää kiro sanoja.

Kiroilu

Peli sisältää voimakasta kielenkäyttöä

Syrjintä

Peli sisältää syrjintää tai syrjintään rohkaisevaa materiaalia

Huumeet

Peli sisältää viittauksia huumeiden käyttöön tai huumeiden käyttöä

Kauhu

Peli voi herättää pelkoa tai kauhua pienissä lapsissa

Uhkapeli

Peli rohkaisee pelaamaan uhkapeliä tai opettaa uhkapelin pelaamista

Seksi

Peli sisältää alastomuutta ja/tai seksuaalista materiaalia ja/tai viittauksia seksiin

Väkivalta

Peli sisältää väkivaltaa

Online

Peliä voi pelata verkossa

Pelien positiivisia vaikutuksia:

Aivojen aktivointi, ongelmanratkaisutaidot, kielitaito, monikulttuurisuus, elämykset, onnistumiset, roolit/erilaisten identiteettien kokeilu, yhteisöllisyys, jaetut kokemukset, ystävyysuhteet (heimot/killat, klaanit)

<http://www.pegi.info/fi/index/id/201/>

<http://www.pelikasvatus.fi>

Haitallista, jos:

- yöunet jäävät liian lyhyiksi
- arkirutiinit kärsivät
- kavereita, harrastuksia tai koulunkäyntiä laiminlyödään
- pelaamista peitellään
- keskustelualueilla voi olla terrorismiin liittyvää asiaa

TV- ja elokuvamerkinnit

Ikäraajat elokuvissa ja televisiossa

Sallittu
kaikenikäisille

Sallittu
yli 7-vuotiaille

Sallittu
yli 12-vuotiaille

Sallittu
yli 16-vuotiaille

Vain aikuisille

Sisältää
väkivaltaa

Sisältää
seksiä

Voi aiheuttaa
ahdistusta

Sisältää
päihteiden käyttöä

Elokvien ja televisio-ohjelmien ikäraajat varoittavat lapsen kehitykselle haitallisista sisällöistä. Ne eivät ole suosituksia, eivätkä kerro mille ikäryhmälle ohjelma on suunnattu. Ikäraajat perustuvat kuvaohjelmalakiin, jonka tarkoitus on suojella lapsia.

Sisältösymboli kertoo minkä haitallisen sisällön vuoksi ikäraja on asetettu. Ikäraajat ovat sitovia, eli kuvaohjelmaa ei saa esittää, vuokrata tai myydä ikärajaa nuoremmalle.

Lähde: <http://www.ikarajat.fi/>

Maltili, maalaisjärki ja toisen huomioonottaminen on valttia netin käytössä. Seuraa ja keskustele lapsesi kanssa netin käytöstä! Tue lasta jos lapsi on kokenut jotain ikävää netissä.

